



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Johannis Meyeri S. Literarum Doct. & Prof. Uxor Christiana Sive De Conjugio Inter Duos Deque Incestu Et Divortiis, Dissertationes Tres

Meier, Johannes

Amstelædami, 1688

Cap. II. An Exod. XX. 14. 17. & Deut. V. 24. 27. Septimo & Decimo
Decalogi præceptis polygamia sit prohibita?

urn:nbn:de:hbz:466:1-40272

1. Paral. 1. 32. 11. 26. fuit uxor altera Ierachmeeli. Sed non constat, an vivente altera. comm. 46. 48. 111. 1-9. filii Davidis ex uxoribus & concubinis. iv. 5. Aschuri erant duæ uxores. com. 18. uxor ejus, scil. vel Calebi, vel Meredi, vel Iisbachi, vel Esfræ; & vii. 4. 14. viii. 8-11. xiv. 3 de Davidis uxoribus. 2. Paralip. xi. 18. 21. 23. Rehabeam uxores 18 duxerat, & concubinas 60. filiisque procuravit multitudinem uxoribus. xi. 11. 21. Abiia duxerat sibi uxores quatuordecim. xx. 14. Uxores Iehorami, facientis quod malum in oculis Domini. xxiv. 2. Ioascho accepit Iehojadah uxores duas. Esther. i. 11. 3. 4. 8. 12. 14-17. Esā. iv. 1. (aliis est caput 111. 18.) tempore illo prehendent septem mulieres virum eundem. Ier. xxxviii. 22. 23. Zedekia uxores, legitimæ & pellices. Daniel. v. 2. 3. 23. Belschazaris uxores & concubinæ. Tantum de locis V. T. quæ polygamiam probare videntur, quæ nunc una cum præceptis Exod. xx. 14. 17. & Lev. xviii. 18. cæterisque a Theophilo allegatis, ordine historico sunt examinanda.

CAPUT II.

An Exod. xx. 14. 17. & Deut. v. 24. 27. septimo & decimo Decalogi præceptis polygamia sit prohibita.

Nunc ordine præcepta Mosæica examinanda veniunt, quorum primum in ipso Decalogo de conjugio occurrit Exod. xx. 14. Deut. v. 24. *לֹא תִינָף* lo tinaph non committes adulterium, a Junio versus, non scortaberis. Quod in textu Hebræo septimum, sed in Græco Lxx Exodi sextum præceptum est, & præmittitur præcepto de homicidio; qui ordo ab Evangelistis & Apostolo etiam observatur Marc. x. 19. Luc. xviii. 20. & Rom. xiii. 9. partim quia Græca versio erat in omnium manibus, partim quia cætera vitia apud gentes odiosa erant & infamiam habebant, sed adulteria & scortationes propemodum turpitudinis notam amiserant, partim etiam quia hoc scelus gravissimum & frequentissimum. Quemadmodum Philo Judæus observat lib. de Decalogo, quod præceptum de honorandis parentibus claudat præteritum illum Divinum quinarium; alterum vero scripturus legislator interdicta continentem & spectantem ad homines ἀπὸ μοιχείας ἀρχεται, μέγιστον ἀδικημάτων τῶν εἶναι ὑπολαβῶν ordiatum ab adulterio ut peccato gravissimo; & de Specialibus Legibus inquit, in
tabula

tabula posteriore primum mandat est, *Non mœchaberis, ut opinor, quia ubique terrarum voluptas pollet plurimum.*

II. Apud Hebræos vox נאף in sensu adulterii sumitur, teste Kimchio Lexicographo אף נאף אלא אשת איש וכן נמצא בכל המקרא *Vox Niuph nihil aliud significat, quam adulterium, quo sensu in tota Scriptura reperitur: rationem adfert ex Hof. iv. 14. Sed quia plus in lege est, quam dicitur, & docente Maymonide in Porta Moysi p. 40. res, quæ possunt elici argumentis ab universali & particulari desumptis, tradita sunt a Mose e Sinai, juxta illud Magistrorum כלליתם ופרטותיהם universalis ejus & particularia ejus; non immerito cum Aben Esra scortationem & quemcunque concubitum illicitum comprehendimus, sicut Ralbag omnes nuditates hic vetitas esse censet, a qua sententia non recedit Isaacus Abarbenel in Pent. f. 176. 2. סרמון זהו לומר לא תנאף בכל הערות כלם וכל מתי הנאופים non committes adulterium, comprehenduntur omnes nuditates, & omnes species adulteriorum. Addit, quamvis נאף adulterans in specie eum significet, qui cum uxore maritata concumbit, includit tamen omnes nuditates & incestus. Deinde interpretatur legem Exod. xxii. 16. hæc verba præmittit: Postquam Moses retulit præcepta, in sexto & octavo Decalogi præceptis comprehensa, refert etiam, in verbis, ne mœchaberis, alia præcepta contineri, non solam uxorem mariti. Et quamvis hæc pellecta non sit desponsata, comprehenditur tamen hæc materia in vii. præcepto.*

III. Id enim extra controversiæ aleam positum, per unam speciem sæpe totum genus intelligi, & de natura legis esse judicandum ex toto complexu atque ex scopo & natura legislatoris, ex regulis item generalibus ad legis expositionem necessariis, & explanatione Moysi ac Prophetarum. Ideoque Syrus & uterque Arabs Interpretes locum Exod. xx. 14. vertunt Math. v. 27. לא תהוה & לא תהוה ne scortator (Perfa adulterium & scortationem ne feceris.) & enim Syris scortari, & mœchari, & زنى Arabibus coire & scortari significat. Vix unquam aliter sumitur, inquit Castellus. Sicut etiam hæc duo conjuncta reperiuntur in Parte secunda paranetica Epistola Barnaba, & πορνείας, & μοιχεύσεις. Non fornicaberis, non mœchaberis.

IV. Iam polygamiam quod attinet, negat Theophilus Th. xxi. ii. xxiv. xxv. in vii. aut x. Decalogi præceptis eam prohiberi, quia Patriarchæ, Reges, Prophetæ & Apostoli non ita intellexerint ista præcepta, nec explicuerint mentem legislatoris, sed factis potius at-

que exemplis, exemplorumque approbatione, intermissa reprehensione polygamiae legalitatem ostenderint. Addit Daph. Arcuarus p. 22. in V. T. viros multas uxores & concubinas habuisse, nec tamen unquam dici matrimonium violasse, nisi cum alterius mariti uxore congressi sint, exemplo Davidis. Verum enimvero ante Mosem Patriarchae ista praecipua tali forma nondum habere. A Lege Mosaica vix alii praeter reges, qui sibi praeter aliis licentiam tribuere solent, in populo Dei polygami leguntur, neque tamen illi aut alii mortales ideo excusandi. An ex eo, quod populus Israeliticus vitulum aureum ab Aarone factum coluit, sequitur, Deum in Decalogo recens promulgato simulachra & imaginum cultum non prohibuisse? quam severe Deus omni tempore prohibuit idololatriam, quoties tamen Israelitae, speciatim reges, eam exercuerunt? Scivit David, homicidium & adulterium in Decalogo esse prohibitum, utrumque tamen commisit. Temerarium etiam est statuere, Deum, si videat subditos non recte intelligere legem a se propositam, teneri ita clare eam explicare, ne subditi se ignorantia excusent. Eva dubitante de sensu legis, Deus non statim tenebatur mittere legatos, qui eam explicarent.

V. Mosem, Prophetas & Apostolos etiam aliis in locis polygamiam prohibuisse, ac reprehendisse, postea videbimus. Nunc saltem demonstrandum, in Decalogo esse prohibitam, quod haudquaquam erit difficile. In VII praecipuo omnis turpitudine veritas est, & quicquid violat leges castitatis in matrimonio & extra illud, cujus turpitudinis ut gravissima species non est posita, quando humanum genus & sexus legitimus negligitur, quia haec nimis abominanda, nec nisi ab eo, qui humanam naturam exiit, committitur; ita nec levissima, sed proxima gravissimae adulterium damnatur, quod R. Levi Barzelonitae Leg. xxxv צד גול species est rapina. Et quamvis largiamur, Scripturam hic aliisque in locis praecipue illud adulterium damnare, quod est concubitus conjugati cum conjugata, & vice versa, non negandum tamen est, adulterium a conjugato committi cum innupta, & soluta, ac a soluto cum conjugata, neque aliae adulterii & turpitudinis species sunt excludendae, ut juxta cum aliis Hebraeis recte monet Abarbenel.

VI. Cum enim uxor mariti sit חברת ואשה ברית *socia & uxor foederis*, perfide agit contra eam, qui plures ei superinducit Mal. 11. 14. 15. Festo adulter & adultera dicuntur, quia & ille ad alteram, & haec ad alterum sese

con-

conferunt, a in u mutato; quod probat Vossius in *Etymol. lat. lin.* adeoque adulterium committit mulier conjugata, si alteri viro sui copiam faciat 1 Cor. vi. 1. 4. quod concedit D. Arcuarius p. 21. & vi correlatorum adulter est, quicumque pluribus mulieribus potestatem dat in suum corpus, quod Arcuarius loco citato negat sine ullo fundamento. Siquidem vi primæ institutionis Gen. 11. 24. unica tantum uxor in ejus corpus potestatem habet. Ideoque falsissimum est, quod maritus tantum adulterium committat debitum conjugale, amorem & defensionem uxori denegando, non autem aliam superinducendo. Idem Apostolus docet viventi marito mulierem esse alligatam vi legis divinæ, ita ut mœcha vocetur, si fiat alterius viri Rom. v. 11. 2. 3. Pariter vi correlatorum, vivente uxore mœchus vocabitur vir, si fiat alterius fœminæ. Et si vir, qui dimissa uxore sua duxerit aliam, mœchetur adversus eam; & mulier, quæ dimisso viro suo nupserit alteri, mœchetur, teste Christo Marc. x. 11. 12. non minus, imo magis mœchabitur, quicumque retenta uxore sua, superinduxerit aliam, aut pluribus se commisceat, quia ratio adulterii datur, quod duo tantum in una carne esse debeant. Id approbat Carpz. *Pract. no. Crim. P. 11. Q. 66. §. 2.*

VII. Denique idem Salvator noster, qui optimus est hujus VII præcepti Interpres, Matth. v. 28. concupiscentiam alterius mulieris præter suam, non mulieris tantum nuptæ, verum etiam cœlibis aspectum, annumerat adulterio. Quomodo etiam loquuntur Talmudistæ כל המסתכל באשה בכונה כאילו בא עליה *Quicumque aspicit mulierem cum intentione, perinde est, ac si rem cum ea habuisset. Quia cogitatio impellit ad ipsum opus.* Vide sis *Sohar in Lev. Col. 172. Cum quis cogitationes habet de uxore proximi sui & deinde rem habet cum uxore propria, illius liberi, qui hinc generantur, vocantur filii fusiles.* Cum tamen concupiscentia in solo actu interno consistat, nec prorumpat in externum. Multo magis igitur polygamorum concupiscentia, quæ cum actu externo inordinato conjuncta est, adulterio erit annumeranda. Quia qui minus prohibet, fortiori ratione prohibere majus censendus est. Ex quibus omnibus liquet, polygamiam septimi præcepti ambitu comprehensam fuisse, quando unus vir præter agglutinatum sibi jungit aliam ad tempus, vel in perpetuum; vel mulier præter agglutinatum jungitur alteri. Disputat igitur D. Arcuarius p. 22. 23. 24. cum Christo & Apostolis, virum tantum matrimonium violare & adulte-

rium committere statuens, strictissimo sensu, si uxori suæ debitum conjugale non præstet, & conjugati uxori se jungat. Quæ Phariseorum & Scribarum glossemata erant, quibus se opponit Salvator Matt. v. Et illam esse plerorumque Hebræorum sententiam de adulterio & vii præcepto, falsum esse vidimus; quamvis R. Levi, quem unicum ille ex Hottingero de jure Hebr. citat, ךַּוּב absolute & simpliciter strictissimo sensu congressum cum uxore viri alterius denotare dicat.

VIII. In x. præcepto tantum polygamiam simultaneam muliebrem, nullatenus autem, ne quidem virtualiter, polygamiam simultaneam virilem prohiberi, absurde docet Theophilus Th. xxiv. Rationis oppositæ pondus nullum est, quod scilicet in eo *concupiscentia rei aliena, sive quatenus alium Dominum habet, prohibeatur*. Si quidem est concupiscentia rerum indifferentium, quarum usu Deus positiva lege ludæis interdixerat, vestiri heterogeneis, vesci carne suilla, & quæ sunt id genus alia positiva. Nec quisquam inficias ibit, omne malum turpe per se, & quicquid pietati & justitiæ adversum est, prohiberi decimo præcepto, juxta Iac. i. 14. seq. & Rom. vii. 7.8. xiii. 9. ubi Apostolus simpliciter hanc legem proponit, sine expressa objecti determinatione; atque sic nec ejus ambitu polygamiam simultaneam virilem esse excludendam, quando quis præter unam concupiscit plures. Si enim ipsum aspectum mulieris ad concupiscendam eam adulterii in corde Christus damnaverit, etiam primos illos motus cordis, qui aspectum sequuntur, & actus externos damnavit. Aut dicat mihi Theophilus, annon Salomo multiplicando uxores, non conjugatas, peccaverit contra x. præceptum? peccavit enim concupiscentia.

IX. Deinde prohibet Deus cupiditates eorum, *quæ sunt proximi nostri*. Quis autem non videt, eum, qui cupit aliis corpus concedere, præterquam suæ uxori, cupere aliquid, quod est proximi nempe uxoris suæ, quæ sola potestatem habet in mariti corpus? Quemadmodum ipse Theophilus concedit, uxorem habere jus aliquod in corpus mariti, respectu debiti conjugalis, quod non quidem dici debeat dominium, sed obligatio conjugalis. Si tale jus, talis potestas & talis obligatio hic agnoscat, agnosci etiam debet, non licere aliam concupiscere. Licet enim marita non habeat dominium in maritum, non tamen ita illo in conjugio inferior est, ut mutuum jus non sit in utriusque corpus, ut sine ejus violatione possit plures uxores adsciscere.

X. Ex

X. Ex his omnibus manifestum est, polygamiam etiam legi naturali, & morali, quæ in Decalogo conunctur, repugnare, sicut supra eam legi naturæ, ab ipso Naturæ auctore in creatione & rerum primordiis positæ, cordique humano inditæ, adeoque posteritati universæ perpetuo observandæ, adversari, demonstratum ivimus. Decem enim illa verba cum ore Dei promulgata sint, & quidem publice in monte, tam alta voce, ut a sexcentis hominum millibus per aliquot milliaria exaudiri possent Deut. v. 22. & ipsius Dei digito lapidibus inscripta, perpetuæ sunt observantiæ, cum reliqua præcepta a Mose in tabernaculo data sint. Infirmum enim est, quod Scholastici putent, legem moralem gentes non obligare, quia solis Judæis lata Exod. xx. Deut. v. Quamvis enim iis solis data fuerit per modum privilegii, non tamen solos Israëlitas obligasse patet, quia a profelytis & peregrinis etiam erat observanda, & in lege naturæ fundata. Quæ etiam ratio est, quod Paulus Rom. xiiii. Eph. vi. & passim, eadem præcepta gentibus inculcet. Atque ita Hebræi docent, שהן על כל בני העולם בכלל בין ישראל בין גוי quod ista præcepta omnes homines concernant, sive Israelita fuerint, sive gentiles.

CAPUT III.

Neque leges Exod. xxi. 9. & xxii. 16. probant polygamiam.

SEQUUNTUR leges, quas confirmandæ & stabilindæ polygamie Sadducit Theophilus. Thesi LXXVI dicit, legem illam Exod. xxi. 9. si ulla alia in tota Scriptura, clarissime docere, Deum permisisse parentibus, ut filiis suis quarant duas uxores. Hoc autem salva sua justitia & sanctitate nullatenus facere potuisse, si polygamia contra primam institutionem aut alias ipsius leges esset. Legem enim ille ita exponit: Moses patri præscribit, quomodo se gerere debeat, si suam ancillam suo filio desponsset, quod scilicet instar filiæ illam debeat dotare, & si filio adhuc aliam secundam scilicet desponsset, priori, nempe ancillæ nihil de alimentis, vestimentis & debito conjugali detrahere. Ath. Vincentius Biblia Ernestina allegat, in quibus hæc verba extant: Si filio aliam præter primam istam ancillam adhuc acquirat. Sed mihi videor istam difficultatem facile solvere posse.

II. In quem finem ipsa verba Hebræa sunt inspicienda, ut, quem